

Urednik
Zoran Hamović

Likovni urednik
Milena Lakićević

© Clio, 2021. Sva prava za ovo izdanje na srpskom jeziku zadržana. Ova publikacija, u celini ili delovima, ne sme se umnožavati, preštapavati, pohranjivati u memoriju kompjutera ili na bilo koji način prenositi – elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na drugi način – niti može na bilo koji način ili bilo kojim sredstvima biti distribuirana bez odobrenja izdavača.

Naslov originala:

Peter Phillips

Giants

The Global Power Elite

Copyright © 2018 by Peter Phillips

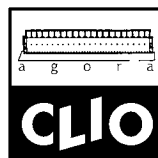
Originally published in English by Seven Stories Press, Inc., New York.

Piter Filips

DIVOVI

Globalna elita vlasti

Preveo s engleskog
Miroslav Budimir



Beograd, 2021

Meri M. Lija

*Hvala ti, draga ženo,
na dvadeset godina brige,
prijateljstva i podrške.*

Sadržaj

Predgovor	9
Uvod	
Ko vlada svetom	13
1. Elita vlasti transnacionalne kapitalističke klase: sedamdesetogodišnja istorija	19
2. Globalni finansijski divovi: centralno jezgro globalnog kapitalizma	37
3. Menadžeri: globalna elita vlasti finansijskih divova	61
4. Podmazivači: centar za planiranje politika elite vlasti transnacionalne kapitalističke klase	157
5. Zaštitnici: elita vlasti i imperija Vojske SAD–NATO-a, obaveštajne službe i privatne vojne kompanije	211
6. Ideolozi: korporativni mediji i kompanije za odnose s javnošću i propagandu	253

7. Suočavanje sa ogromnom silom: demokratski pokreti i otpor	291
Postskriptum	
Pismo globalnoj eliti vlasti	305
Zahvalnost	309
Indeks	313

Predgovor

Knjiga *Divovi: globalna elita vlasti* sledi tradiciju knjige Rajta Milsa *Elita vlasti* iz 1956. godine. Poput Milsa, pokušali smo da podignemo svest o mrežama vlasti koje utiču na naš život i stanje društva. Mils opisuje elitu vlasti kao „one koji odlučuju o svemu o čemu se odlučuje i što ima značajne posledice“. Šezdeset dve godine kasnije, elita vlasti se globalizovala izgrađivši institucije koje olakšavaju očuvanje i zaštitu investicija kapitala svuda u svetu.

Središnje jezgro zamisli globalizovane elite vlasti je pojam transnacionalne kapitalističke klase, o kojem se u akademskoj literaturi raspravlja već dvadesetak godina. Prvo poglavlje knjige razmatra prelaz sa elita vlasti nacionalne države koje opisuje Mils, na transnacionalnu elitu vlasti usredsređenu na kontrolu globalnog kapitala u celom svetu. Globalna elita vlasti funkcioniše kao nevladina mreža slično obrazovanih bogatih ljudi sa zajedničkim interesima u upravljanju, pospešivanju i zaštiti koncentrisanog globalnog bogatstva i osiguranju stalnog rasta kapitala. Globalna elita vlasti koristi i utiče na međunarodne institucije kojima upravljaju državne vlasti: Svetsku banku, Međunarodni monetarni fond (MMF), NATO, Svetsku trgovinsku organizaciju (STO), G7, G20, i mnoge druge. Te svetske vladine institucije primaju instrukcije i preporuke za političke odluke od mreža nevladinih organizacija i udruženja globalne elite vlasti.

Naš rad je identifikovanje najvažnijih mreža globalne elite vlasti i pojedinaca u njima. U ovoj knjizi naveli smo imenom i prezimenom 389 pojedinaca koji čine jezgro političkog planiranja nevladinih mreža

koje upravljaju, pospešuju i štite neprekidnu koncentraciju globalnog kapitala. Članovi globalne elite vlasti su aktivističko jezgro transnacionalne kapitalističke klase – jednog procenta najbogatijih ljudi u svetu – koji služe ujedinjujućoj funkciji pružanja ideoloških opravdanja za njihove zajedničke interese i utvrđivanja parametara potrebnih akcija koje sprovode transnacionalne vladine organizacije.

Koncentracija zaštićenog bogatstva vodi u krizu čovečanstva u kojoj siromaštvo, ratovi, glad, masovno otuđenje, medijska propaganda i pustošenje prirodnog okruženja dostižu nivo ugrožavanja opstanka vrste. Shvatamo da je čovečanstvo u opasnosti od mogućeg nestanka, i uviđamo da su članovi globalne elite vlasti verovatno jedini ljudi koji mogu korigovati to stanje bez velikih građanskih nemira, ratova i haosa. Ova knjiga je odlučni pokušaj podizanja svesti čitalaca i samih članova globalne elite vlasti o značaju sistemske promene i preraspodele bogatstva, u nadi da mogu započeti proces spasavanja čovečanstva.

Takođe mislimo da demokratski, nenasilni društveni pokreti otpora i nesaradnje koji za svoja moralna načela uzimaju Opštu deklaraciju o ljudskim pravima, mogu ubrzati taj proces preraspodele bogatstva pritiskanjem globalne elite vlasti da preduzme mere koje još nisu spremni da preduzmu.

U drugom poglavlju identifikujemo sedamnaest globalnih finansijskih divova: kompanije za upravljanje novcem koje kontrolišu više od trilion dolara kapitala. Ti divovi zajedno upravljaju sa više od 41,1 trilion dolara u samoinvestirajućoj mreži uzajamno spregnutog kapitala koja prekriva planetu. Divovi investiraju ne samo jedni u druge već i u stotine kompanija za upravljanje investicijama, od kojih su mnoge skoro divovi, što ishoduje desetinama triliona dolara koordiniranim u jednoj ogromnoj mreži globalnog kapitala kojom upravlja veoma mali broj ljudi. Njihov stalni cilj je pronalaženje dovoljno sigurnih investicionih prilika za profit od kapitala koji omogućava stalni rast. Neadekvatne prilike za investiranje kapitala dovode do opasnih spekulativnih investicija, kupovine javnih dobara i stalnog ulaganja u rat.

Identifikovali smo imenom i prezimenom 199 direktora globalnih finansijskih divova, sa kratkim biografijama i javnim informacijama o njihovom ličnom neto bogatstvu. Informacije o tim menadžerima divova globalne elite vlasti čine glavni deo trećeg poglavlja. Njihove

biografije daju nam predstavu o zajedničkim interesima i društvenom miljeu tih ljudi. Takođe smo dublje ušli u biografske detalje trojice najznačajnijih menadžera globalnih divova.

U četvrtom poglavlju istražujemo članstvo dve veoma važne nevladine organizacije za planiranje politika globalne elite vlasti. Obe su neprofitne korporacije sa istraživačkim i pomoćnim osobljem, za utvrđivanje instrukcija i politika koje sprovode transnacionalne vladine institucije kao što su G7, G20, MMF, STO i Svetska banka. Trideset dva člana Grupe trideset (G30) i pedeset pet osoba u proširenom Izvršnom odboru Trilateralne komisije čine centralnu grupu od osamdeset pet (dvojica su članovi obe organizacije) podmazivača globalnog kapitalizma. Ti pojedinci rade na stvaranju sigurnih uslova za bezbednost i nastavak rasta globalnog kapitala.

Koncentrisano bogatstvo tradicionalno zahteva sistem zakona i policijsku silu kao svoju zaštitu. To sigurno važi za globalnu koncentraciju bogatstva. U petom poglavlju istražujemo moć vojne imperije SAD/NATO-a. Ta transnacionalna vojna država operiše u skoro svakoj zemlji sveta i svojim tajnim operacijama, promenama režima i silovitom negativnom propagandom pretil državama koje sa globalnim kapitalom ne saraduju u potpunosti. Takođe istražujemo investiranje globalnih divova u rat kao metod korišćenja viška kapitala sa garantovanim povratnim profitom i sve većim korišćenjem privatnih vojnih/bezbednosnih kompanija za zaštitu članova globalne elite vlasti i njihovog bogatstva.

Globalna elita vlasti je potpuno svesna svog postojanja kao veoma sitne manjine koju čini jedan procenat bogatih u ogromnom moru osiromašenog čovečanstva. Atlantski savet, na primer, služi kao neprofitna, nevladina grupa za kreiranje politika za zaštitu bezbednosti koncentrisanog bogatstva, što je cilj koji se često opisuje kao deo naših „vitalnih nacionalnih interesa“. Identifikovali smo trideset pet ključnih članova globalne elite vlasti u Izvršnom odboru Atlantskog saveta. Ti ljudi su ključni zaštitnici koncentrisanog globalnog kapitala. Pentagon, NATO i obavestajne službe pomno prate njihove preporuke i istraživačke izveštaje.

Mreže vlasti i koncentrisanog kapitala zahtevaju stalno ideološko opravdanje. U šestom poglavlju istražujemo nivo investicija divova u

korporativne medije i sve veće korišćenje kompanija za odnose s javnošću i propagandu u sistemima vesti u svetu. Šest glavnih globalnih medijskih organizacija obezbeđuju kontinuirano ideološko opravdanje korporativnog kapitalizma, uz umanjivanje ili cenzurisanje informacija koje osporavaju stalnu koncentraciju bogatstva i sve veću nejednakost. Imamo medijski sistem koji nastoji da kontroliše svaki aspekt mišljenja, i koji promovise stalnu potrošnju i poslušnost. Dominantna ideološka poruka današnjih korporativnih medija jeste da će kontinuirani rast ekonomije dovesti do prelivanja koristi na sve ljude i spasiti planetu.

Sedmo poglavlje je rezime i iskaz o tome šta je potrebno uraditi, u kojem se naglašava kontinuirana kriza čovečanstva i potreba za korektivnom akcijom u bliskoj budućnosti. Aktivisti uključeni u društvene pokrete koji se suprotstavljaju ogromnoj sili koncentrisanog bogatstva moraju biti svesni toga da su njihove stalne akcije od životne važnosti za opstanak čovečanstva. Mora se održati pritisak na globalnu elitu vlasti da preduzme mere koje štite ne samo njih nego celo čovečanstvo. Prelivanje moramo pretvoriti u reku dobra koja dopire do svakog čoveka na planeti. Shvatanje značaja Opšte deklaracije o ljudskim pravima od suštinskog je značaja u tom procesu.

Postskriptum knjige je pismo globalnoj eliti vlasti u kojem ih molimo da imaju u vidu buduće generacije kada donose odluke u vezi sa globalnim kapitalom, i hitno od njih zahtevamo da preduzmu korektivne mere pre nego što nastupe ozbiljni i neizbežni nemiri i razaranje životne sredine.

Piter M. Filips
profesor političke sociologije
Kalifornijski državni univerzitet u Sonomi

Uvod

Ko vlada svetom

Živimo u vreme zastrašujuće globalne krize. Socijalna polarizacija na svetskom nivou dostigla je nezabeležene razmere. Brojevi koje je sakupila međunarodna agencija za razvoj Oksfam sada su dobro poznati: najbogatijih 1 odsto čovečanstva, tokom 2017. godine kontrolisali su više od polovine svetskog bogatstva; najbogatijih 30 odsto stanovnika kontrolisalo je više od 95 procenata svetskog bogatstva, dok je preostalih 70 odsto moralo da se snađe sa manje od 5 procenata svetskih resursa. U januaru 2018. godine, ubrzo nakon razmetanja predsednika Donalda Trampa o tome kako se njegova ruka nalazi na „većem nuklearnom dugmetu“ od severnokorejskog, *Bilten atomskih naučnika* pomerio je kazaljku časovnika sudnjeg dana na samo dve minute do ponoći. Istog meseca, časopis *Economist* (od 27. januara) objavio je naslovni članak u kojem se upozorava na „rastuću opasnost od sukoba velikih sila“. Klimatske promene i ekološko propadanje izazivaju pustošenja širom sveta. U Kaliforniji, u kojoj živim, dugotrajne suše izazvane klimatskim promenama¹ tokom 2017. godine raširile su divlje požare koji su iza sebe ostavili nekoliko stotina mrtvih ili povređenih, da bi već početkom 2018. provalile poplave i klizišta koji su odneli još nekoliko desetina života i prisilili univerzitet na kojem predajem da obustavi rad na nekoliko nedelja. Ako ne uništimo sebe

¹ Evan Halper, „Climate Scientists See Alarming New Threat to California“ („Klimatski naučnici vide novu alarmantnu opasnost koja pretili Kaliforniji“), *Los Angeles Times*, 5. decembar 2017, str. A1.

u nuklearnom holokaustu ili ne potonemo u varvarizam globalne policijske države, moraćemo se suočiti sa opasnošću od šestog masovnog izumiranja koje je izazvao čovek a za koje naučnici kažu da je već počelo.

Opscene nejednakosti globalnog kapitalizma nisu održive. One pokreću desničarske populističke pobune i neofašističke pokrete u socijalno propadajućim delovima globalne radničke i srednje klase, koje demagoški političari podjaruju obećanjima da će zaustaviti pad i obnoviti neki privid stabilnosti, često u rasističkim i nativističkim govorima, što veoma dobro ilustruje uspon trampizma u Sjedinjenim Državama. Veza između rastuće nejednakosti, socijalnog sukoba i političke krize odavno je dokazana u sociološkoj literaturi. Kada nejednakost eskalira, a bogatstvo se koncentriše u sve manjem delu svetskog stanovništva, potražnja se smanjuje a globalno tržište ne može da apsorbuje proizvod globalne ekonomije. Transnacionalna kapitalistička klasa (TKK) ne može da pronađe oduške za profitabilno reinvestiranje triliona dolara koje je akumulirala. Poslednjih godina to se pretvorilo u divlje finansijsko špekulisanje u globalnom kazinu, zaplenu i pljačkanje javnih budžeta, stvaranje ratova i širenje sistema socijalne kontrole i represije kako bi se održala akumulacija i onemogućila stvarna ili potencijalna pobuna siromašnih i marginalizovanih.

Jasno je da opstanak čovečanstva više nego ikad zavisi od radikalne reforme, ako ne i od potpunog obaranja, sistema globalnog kapitalizma. Sistemi zasnovani na prinudnoj vlasti nisu održivi. Međutim, u sadašnjim uslovima globalnog kapitalizma ne postoji osnova za sporazumnu vladavinu. Najhitnije političko pitanje našeg vremena jeste kako sprovesti svetsku preraspodelu bogatstva i moći vraćanjem resursa siromašnoj većini, kako bi se uravnotežile eksplozivne – zapravo smrtonosne – protivrečnosti tog sistema. Ako želimo da postignemo takvu preraspodelu, moramo razumeti globalnu strukturu vlasti. To je bio cilj ovog istraživanja profesora Filipisa. I zaista ga je ostvario! Koristeći oruđa istraživanja i dokumentaciju društvenih nauka, Filipis identifikuje ogromne mreže transnacionalne korporativne vlasti koje oblikuju život svakog čoveka na našoj planeti. Ovo blagovremeno i kritično važno istraživanje daje nam odgovor na pitanje: „Ko vlada svetom?“

U najboljoj tradiciji proučavanja elita vlasti koju je prvi uveo Rajt Mils u svom klasičnom delu *Elita vlasti* iz 1956. godine, profesor Filips otkriva unutrašnje jezgro od 389 ljudi izvučenih iz gornjih ešalona transnacionalne kapitalističke klase koji se nalaze na samom vrhu te globalne strukture vlasti. Prethodna generacija proučavanja elite vlasti fokusirala se na korporativne i političke mreže koje vladaju na nacionalnom nivou. Međutim, ta prethodna generacija istraživanja je zastarela posle kapitalističke globalizacije. To što su nekada bile nacionalne kapitalističke klase, transnacionalnom integracijom njihovog kapitala, razvilo se u transnacionalnu kapitalističku klasu. U knjizi *Divovi: globalna elita vlasti*, profesor Filips polazi od velikog broja novijih istraživanja koja pokazuju da je globalizacija dovela do transnacionalne međupovezanosti nacionalnih mreža vlasti. Sada gledamo konsolidovanje političke i ekonomske vlasti u toj transnacionalnoj eliti na globalnom nivou, preko do sada nezabeležene koncentracije finansijskog kapitala i političkog uticaja njihove ekonomske kontrole na države, međuvladine i transnacionalne vladine institucije.

Proučavam globalni kapitalizam već tri decenije i istražujem TKK poslednjih dvadeset godina. I pored toga, čitajući ovu knjigu bio sam šokiran saznanjem o razmerama i veličini globalne ekonomske moći, koja je sada koncentrisana u malobrojnoj finansijskoj eliti. Zapanjujuće mala grupa ima kontrolu nad sudbinom čovečanstva. Ukratko, sedamnaest globalnih finansijskih konglomerata zajedno upravljaju sa 41,1 trilion dolara, „u samoinvestirajućoj mreži uzajamno spregnutog kapitala koja prekriva planetu“. Pored toga, tih sedamnaest divova uzajamno investiraju jedni u druge u tolikim razmerama da to upravo izgleda kao masa uzajamno spregnutog globalnog finansijskog kapitala. Suma od 41,1 trilion dolara zapravo je obmanjujuće niska, s obzirom na to da, kako ovo istraživanje pokazuje, ne uključuje vrednost osnovnog kapitala koji ti konglomerati poseduju u svim granama globalne korporativne strukture. Ta objedinjena masa transnacionalnog finansijskog kapitala duboko je investirana u medije, industriju, trgovinu i svetski vojnoindustrijski kompleks.

Globalna elita vlasti kreira politike u korist svojih interesa upravljanjem i zaštitom globalnog kapitala i nametanjem naplate duga svuda u svetu, u takvim privatnim forumima za kreiranje politika

kao što su Svetski ekonomski forum, Trilateralna komisija, Grupa 30, Atlantski savet i Bilderberška grupa, i u transnacionalnim državnim institucijama kao što su Svetska banka, Međunarodni monetarni fond, G20 i Banka za međunarodna poravnanja. Istovremeno su strateški pozicionirani da nametnu te politike preko službenih položaja svojih članova u državama i transnacionalnim vladinim institucijama. Jednostavno rečeno, ogromna koncentracija ekonomske moći pretvara se u ogroman uticaj nad globalnim kreiranjem politika. Preko te veze ekonomske (klasne) moći i državne vlasti, TKK izdaje naređenja vladinim službenicima. Kako je rekao jedan član globalne elite, koga citira profesor Filips, ti službenici su „piloti koji upravljaju našim avionom“. Prema rečima profesora Filipsa, globalna elita vlasti „ne piše preporuke nego instrukcije za koje očekuje da će se slediti“.

Knjiga koja je pred čitaocem ne pokušava da nam pokaže *kako* se možemo suprotstaviti globalnoj eliti vlasti, kako bi je prisilili da promeni kurs, ako ne i direktno oborili. Ova knjiga nije politički manifest. Tokom većeg dela dvadesetog veka masovne borbe radničkih i narodnih klasa, kolonizovanih, raso potlačenih i siromašnih, prisiljavale su sistem na preraspodelu bogatstva koja uravnotežuje polarizaciju inherentnu samom kapitalizmu. Na te nalete odozdo elite su odgovorile kontranapadom tokom poslednjih decenija dvadesetog veka, koji je postao poznat kao neoliberalna globalizacija. Šireći se globalno, kapitalisti su mogli da se oslobode ograničenja neobuzdanog stvaranja profita i akumulacije bogatstva u okviru nacionalne države. Rezultat je nezabeležena koncentracija bogatstva u TKK. Ali profesor Filips takođe ukazuje na uzlet borbenog otpora i pokreta za društvene promene koji se suprotstavljaju globalnoj eliti vlasti i njihovom dekadentnom sistemu. U stvari, iako sama globalna policijska država nastaje kao preduzeće za stvaranje profita, njen vrhovni politički cilj je gušenje globalne pobune. Pošto ta pobuna napreduje, njoj je potrebno razumevanje strukture globalne vlasti kojoj se suprotstavlja. Ovo istraživanje daje neophodan doprinos tom razumevanju.

Među reformističkim elementima transnacionalne elite raste zabrinutost zbog toga što nekontrolisana nejednakost ugrožava stabilnost globalnog kapitalizma i što mora doći do neke vrste preraspodele. Ti elementi elite se upinju da pronađu načine reformisanja sistema

kako bi kapitalizam spasili od njega samog i podrili radikalnija suprotstavljanja odozdo. S jedne strane, kriza globalnog kapitalizma i rastuća briga među reformističkim elementima transnacionalne elite vodi u oštre podele unutar globalnog vladajućeg bloka. S druge strane, onima koji se odozdo bore za dalekosežnije promene, sve šire podele u tom bloku i hitnost reforme otvaraju nove mogućnosti za pronalaženje strateških političkih saveza. Istorija nam pokazuje da velike reforme kapitalizma dolaze u vremenima akutne krize, kada su vladajuće grupe podeljene, i kada postoje moćni masovni društveni pokreti odozdo. Glavni reformski pokreti – na primer, oni iz tridesetih i šezdesetih godina XX veka – bili su rezultat militantnih masovnih borbi koje su državi i elitama postavljale zahteve za radikalnom promenom. Glavne reforme kapitalizma nisu dolazile od prosvেćenih elita nego od masovnih borbi odozdo koje su te elite prisilile na reformu. Po mom mišljenju, najbolji način postizanja reforme kapitalizma je borba protiv njega.

Vilijam I. Robinson
profesor sociologije
Univerzitet Kalifornije u Santa Barbari

1

Elita vlasti transnacionalne kapitalističke klase

Sedamdesetogodišnja istorija¹

Transnacionalne vladajuće elite

U januaru 2016. godine, Oxfam internešenel objavio je da 62 čoveka poseduju polovinu svetskog bogatstva. Godinu dana kasnije Oxfam je izvestio da polovinu svetskog bogatstva sada poseduje samo osam ljudi.² Bogatstvo se sada koncentriše tolikom brzinom da je moguće da će jedan čovek uskoro posedovati više bogatstva nego polovina svetskog stanovništva. Najbogatijih šest milijardera 2017. godine, uključujući njihovo državljanstvo i procenjeno neto bogatstvo, bili su Bil Gejts (SAD, 88,8 milijardi dolara), Amansio Ortega (Španija, 84,6 milijardi dolara), Džef Bezos (SAD, 82,2 milijarde dolara), Voren Bafet (SAD, 76,2 milijarde dolara), Mark Zakerberg (SAD, 56 milijardi do-

¹ Delovi ovog poglavlja objavljeni su u tekstu: Piter Filips i Kimberli Soeiro, „The Global 1 Percent Ruling Class Exposed“ („Razotkrivanje vladajuće klase globalnog 1 procenta“), u *Censored 2013: Dispatches from the Media Revolution (Cenzurisano 2013: Depeše iz medijske revolucije)*, priredili Miki Haf i Endi Li Rot sa Projektom Cenzurisano, Seven Stories Press, Njujork, 2012, str. 235–258.

² „62 People Own the Same as Half the World, Reveals Oxfam Davos Report“ („62 ljudi poseduju polovinu sveta, otkriva Oksfamov izveštaj o Davosu“), Oxfam International, 18. januar 2016, <https://oxf.am/2FKdKZR>; i „Just 8 Men Own Same Wealth as Half the World“ („Svega osam ljudi poseduje bogatstvo kao pola sveta“), Oxfam International, 16. januar 2017, <https://oxf.am/2F-HHpCR>.

lara) i Karlos Slim Helu (Meksiko, 54,6 milijardi dolara). Na *Forbsovoj* listi milijardera iz 2017. godine, bilo je 2.047 imena.³ Članovi te globalne kapitalističke elite su potpuno svesni tih ogromnih nejednakosti i munjevitog rasta koncentracije svog bogatstva. Ti milijarderi su slični kolonijalnim vlasnicima plantaža. Oni znaju da su sitna manjina sa ogromnim bogatstvom i moći, ali ipak moraju stalno da brinu o neposlušnim eksploatisanim masama koje se dižu na pobunu. U nastojanju da aktivno zagovara veću demokratiju i jednakost, ova knjiga je pokušaj objašnjenja kako te ogromne razlike u bogatstvu nastavljaju da rastu, i koji mehanizmi vlasti štite i održavaju te divove kapitalizma. Kako je moguće da je Kongres SAD nedavno izglasao ogromno smanjenje poreza za članove najbogatije elite u zemlji, poklanjajući im dodatne milijarde koncentrisanog bogatstva? Razumevanje kako se moć i nejednakost održavaju možda nas može dovesti u priliku da se borimo za demokratiju i jednakost u današnjem svetu, i da ih osvojimo.

Duga tradicija socioloških istraživanja dokumentuje postojanje dominantne vladajuće klase u Sjedinjenim Državama. Te elite kreiraju politike i određuju nacionalne političke prioritete. Američka vladajuća klasa je složena i konkurentska. Perpetuira se preko uzajamno povezanih porodica sa visokim društvenim položajima, sličnim životnim stilovima, korporativnim spregama, i članstvima u elitnim društvenim klubovima i privatnim školama.⁴

Odavno je utvrđeno da se američka vladajuća klasa uglavnom perpetuira sama od sebe⁵, održavajući svoj uticaj preko institucija za krei-

³ Luiza Krol i Keri Dolan (Luisa Kroll and Kerry A. Dolan), „Forbes 2017 Billionaires List: Meet the Richest People on the Planet“ („Forbsova lista milijardera iz 2017: saznajte ko su najbogatiji ljudi na svetu“), *Forbes*, 20. mart 2017, <https://www.forbes.com/sites/kerry-adolan/2017/03/20/forbes-2017-billionaires-list-meet-the-richest-people-on-theplanet/#4a1fb8f62ff>.

⁴ Vidi Vilijam Domhoff (G. William Domhoff), *Who Rules America? The Triumph of the Corporate Rich (Ko vlada Amerikom? Trijumf korporativnih bogataša)*, 7. izdanje, McGraw Hill, Njujork, 2014; i Piter Filips, „A Relative Advantage: Sociology of the San Francisco Bohemian Club“ („Relativna prednost: sociologija Boemskog kluba iz San Franciska“), Sonoma State University, 1994, <https://library.sonoma.edu/specialcollections/bohemianclub/>.

⁵ Rana istraživanja Čarlsa Birda (Charles Beard), objavljena pod naslovom *Ekonomsko tumačenje Ustava Sjedinjenih Država (An Economic Interpretation of the*

ranje politika kao što su Nacionalno udruženje proizvođača (*National Association of Manufacturers*), Privredna komora SAD (*US Chamber of Commerce*), Poslovni savet (*The Business Council*), Poslovni okrugli sto (*The Business Roundtable*), Konferencijski odbor (*The Conference Board*), Američki preduzetnički institut za istraživanje javne politike (*American Enterprise Institute for Public Policy Research*), Savet za inostrane odnose (*Council on Foreign Relations*) i druge grupe za kreiranje politika usredsređene na biznis.⁶ Ta udruženja odavno dominiraju donošenjem političkih odluka u vladi SAD.

U svojoj knjizi *Elita vlasti* iz 1956. godine, Rajt Mils je dokumentovao kako je Drugi svetski rat u Sjedinjenim Državama učvrstio trojstvo vlasti koje čine članovi korporativnih, vojnih i vladinih elita, u centralizovanu strukturu vlasti koju pokreću klasni interesi i koja deluje jedinstveno preko „viših krugova“ kontakata i sporazuma. Mils piše da su elita vlasti „oni koji odlučuju o svemu o čemu se odlučuje i što ima značajne posledice“.⁷ Ti visoki krugovi donosioca odluka obično su više zainteresovani za međuorganizacijske odnose i funkcionisanje ekonomije kao celine nego za puko sleđenje svojih posebnih kor-

Constitution of the United States, 1913), ustanovila su da su ekonomske elite formulisale Ustav SAD tako da služi njihovim posebnim interesima. U svojoj knjizi iz 1921. godine, *Dinastička Amerika i oni koji je poseduju* (*Dynastic America and Those Who Own It*), Henri Klajn tvrdi da bogataši u Americi imaju moć koja nikada ranije u istoriji nije bila poznata, centralizovanu u vrhovna 2 procenta stanovništva koji poseduju oko 60 odsto imovine u državi. Godine 1937. Ferdinand Lunberg objavio je knjigu *Šezdeset porodica Amerike* (*America's 60 Families*), u kojoj je dokumentovao samoperpetuirajuće, brakovima uzajamno povezane porodice za koje je državna vlada samo „neophodna sluškinja privatnog bogatstva“. Rajt Mils je 1945. godine utvrdio da su devet od deset članova elite od 1700. do 1729. godine dolazili iz bogatih porodica (C. Wright Mills, „The American Business Elite: A Collective Portrait“, *Journal of Economic History* 1945, decembar 1945, str. 20–44.

⁶ Vidi Robert Brejdi (Robert A. Brady), *Business as a System of Power*, Columbia University Press, Njujork, 1943; i Val Bariz (Val Burris), „Elite Policy-Planning Networks in the United States“ („Mreže elite za planiranje politike u Sjedinjenim Državama“), *Research in Politics and Society*, Vol. 4: *The Political Consequences of Social Networks*, priredili Gwen Mur i Alen Vit (Gwen Moore and J. Allen Whitt), JAI Press, Grinvič, Konektikat, 1992, str. 111–134, <http://pages.uoregon.edu/vburris/policy.pdf>.

⁷ Rajt Mils (C. Wright Mills), *The Power Elite* (*Elita vlasti*), Oxford University Press, Njujork, 1956.

porativnih interesa.⁸ Mills je pažljivo primetio da koncept elite vlasti ne počiva isključivo na ličnom prijateljstvu nego se pre oslanja na širu ideologiju zajedničkih ciljeva korporativnog sistema.⁹

Ti visoki krugovi planerske elite, kao deo američke više klase, glavni su donosioci odluka u društvu. Iako članovi te elite pokazuju neko osećanje „mistva“, takođe su skloni stalnim neslaganjima oko posebnih politika i neophodnih akcija u različitim društveno-političkim okolnostima.¹⁰ Ta neslaganja mogu blokirati agresivne reakcionarne odgovore na društvene pokrete i građanske nemire, kao u slučaju radničkog pokreta iz tridesetih i pokreta za građanska prava iz šezdesetih godina. Tokom ta dva perioda, liberalniji elementi planerskih elita uglavnom su dominirali procesom donošenja odluka podržavajući donošenje Zakona o radnim odnosima i Zakona o socijalnoj sigurnosti iz 1935. godine, kao i Zakona o građanskim pravima i Zakona o ekonomskim šansama iz 1964. godine. Ti delovi nacionalnog zakonodavstva shvaćeni su kao posledice aktuelnih društvenih pokreta i građanskih nemira, i bili su implementirani umesto uvođenja represivnijih mera.¹¹

Tokom poslednje dve decenije, a posebno od događaja od 11. septembra 2001. godine, planerske elite u Sjedinjenim Državama uglav-

⁸ Vidi Majkl Soref (Michael Soref), „Social Class and a Division of Labor within the Corporate Elite“ („Društvena klasa i podela rada u korporativnoj eliti“), *Sociological Quarterly* 17, leto 1976, str. 360–368, i dva rada Majkla Juzima (Michael Useem): „The Social Organization of the American Business Elite and Participation of Corporation Directors in the Governance of American Institutions“ („Društvena organizacija američke poslovne elite i učešće korporativnih direktora u upravljanju američkim institucijama“), *American Sociological Review* 44, avgust 1979, str. 553–572, i *The Inner Circle*, Oxford University Press, Njujork, 1984.

⁹ Mills, *The Power Elite*, str. 284.

¹⁰ Tomas Kenig i Robert Gogel (Thomas Koenig and Robert Gogel), „Interlocking Corporate Directorships as a Social Network“ („Uzajamno spregnute korporativne uprave kao društvena mreža“), *American Journal of Economics and Sociology* 40, januar 1981, str. 37–50; i Piter Filips, „The 1934–35 Red Threat and the Passage of the National Labor Relations Act“ („Crvena pretnja 1934–1935. i usvajanje nacionalnog Zakona o radnim odnosima“), *Critical Sociology* 20, br. 2, 1994, str. 27–50.

¹¹ Raspravu o glavnim ljudima u visokim krugovima političkih elita koji zagovaraju svetsku vojnu dominaciju Sjedinjenih Država kao svoj ključni program, vidi u Piter Filips, Bridžit Tornton i Selest Vogler, „The Global Dominance Group: 9/11

nom su bile jedinstvene u pružanju podrške američkoj imperiji vojne moći koja kontinuirano vodi represivni rat protiv grupa – obično označenih kao „teroristi“ – koje pružaju otpor širom sveta. Taj rat protiv terorizma u stvari se mnogo više vodi zbog zaštite transnacionalne globalizacije, slobodnog protoka finansijskog kapitala po celom svetu, hegemonije dolara i pristupa nafti, nego zbog suzbijanja terorizma. Sjedinjene Države imaju dugu istoriju intervencija širom sveta radi zaštite naših „nacionalnih interesa“. Organizacija Severnoatlantskog ugovora (NATO) je partner u programu svetske dominacije Sjedinjenih Država, što odslikava ekspanzivnu transnacionalnu ekonomsku prirodu naših nacionalnih interesa.

Transnacionalna kapitalistička klasa

Kapitalistička elita vlasti postoji u celom svetu. Globalizacija trgovine i kapitala dovodi svetske elite u uzajamno sve spregnutije odnose – do tačke kada su društveni naučnici tokom poslednjih nekoliko decenija počeli da formulišu teoriju o razvoju transnacionalne kapitalističke klase (TKK).

U jednom od prvih radova o TKK, *Transnacionalna kapitalistička klasa* (2000), autor Lesli Skler tvrdi da je globalizacija uzdigla transnacionalne korporacije do dominantnijih međunarodnih uloga, što je dovelo do toga da nacionalne države postanu manje značajne od međunarodnih sporazuma razvijenih preko Svetske trgovinske organizacije (STO) i drugih međunarodnih institucija.¹² Iz tih multinacionalnih korporacija nastala je transnacionalna kapitalistička klasa, čije su

Pre-Warnings & Election Irregularities in Context“ („Grupa za globalnu dominaciju: prethodna upozorenja na 11. septembar i izborne nepravilnosti u kontekstu“), Project Censored, 2. maj 2010, <http://projectcensored.org/the-global-dominance-group/>.

¹² Lesli Skler (Leslie Sklair), *The Transnational Capitalist Class*, Blackwell, Oxford, UK, 2001.

lojalnosti i interesi, iako i dalje ukorenjeni u njihovim korporacijama, sve više internacionalni po svom obimu.

Skler piše kako se „pojavljuje nova klasa koja traga za ljudima i resursima širom sveta, u nezajažljivoj želji za privatnim profitom i stalnom akumulacijom. Ta nova klasa je transnacionalna kapitalistička klasa (TKK), sastavljena od korporativnih izvršnih menadžera, globalizatorskih birokrata, političara, profesionalaca i potrošačkih elita“. Skler dalje govori o tome kako je TKK novonastali kontrolni mehanizam globalizacije koji pokazuje klasnu solidarnost u svojim akcijama. Ta jedinstvena klasa se reprodukuje preko zajedničkog verovanja u to da će stalni rast preko konzumerizma koji stvara profit, na kraju sam od sebe rešiti probleme globalnog siromaštva, masovne nejednakosti i uništavanja prirodnog okruženja.¹³

Zatim je usledila knjiga Vilijama Robinsona, *Teorija globalnog kapitalizma: proizvodnja, klasa i država u transnacionalnom svetu* (2004).¹⁴ Robinson tvrdi da je petsto godina kapitalizma dovelo do globalne epohalne promene u kojoj se celokupna ljudska delatnost transformisala u kapital. Po tom stanovištu, svet je postao jedno tržište koje je privatizovalo društvene odnose. Robinson je uočio da TKK sve više deli slične životne stilove, obrasce visokog obrazovanja i potrošnje. Globalna cirkulacija kapitala čini jezgro međunarodne buržoazije, koja deluje u oligopolističkim klasterima širom sveta. Ti klasteri elita formiraju transnacionalne saveze spajanjem i akvizicijama radi povećanja koncentracije bogatstva i kapitala. Taj proces stvara poliarhiju hegemonih elita.

Koncentracija bogatstva i vlasti na tom nivou teži da se preterano akumulira u rukama sve manjeg broja članova elite do tačke kada kapital ima ograničene prilike za bezbedno ulaganje, što dovodi do pritiska da se ulazi u špekulativne odnosno rizične investicije. Članovi globalne elite vlasti iz TKK nastoje da koriguju i zaštite svoje interese preko globalnih organizacija kao što su Svetska banka, Svetska trgovinska organizacija, Međunarodni monetarni fond, G20, G7, Svetski ekonomski forum, Trilateralna komisija, Bilderberška grupa, Banka

¹³ *Ibid.*, str. 4–7.

¹⁴ Vilijam Robinson (William I. Robinson), *A Theory of Global Capitalism: Production, Class, and State in a Transnational World*, Johns Hopkins University Press, Baltimor, 2004.

za međunarodna poravnanja, i druga transnacionalna udruženja. Robinson tvrdi da u okviru tog sistema nacionalne države postaju puke teritorije sa stanovništvom, a da je stvarna vlast u rukama donosioca odluka koji kontrolišu globalni kapital.¹⁵

Jedan noviji rad o TKK je knjiga Vilijama Kerola, *Stvaranje transnacionalne kapitalističke klase* (2010). Kerolov rad je fokusiran na integraciju transnacionalnih mreža korporativnog planiranja između 1996. i 2006. godine. On je koristio baze podataka odbora direktora petsto najvećih globalnih korporacija, pokazujući koncentrisanu međupovezanost ključnih korporacija i sve manji broj uključenih ljudi. Prema toj analizi, tokom deset godina njegovog istraživanja, prosečan broj članova korporativnih odbora opao je sa 20,2 na 14,0. Pored toga, središte tih mreža sve više su finansijske organizacije. Kerol tvrdi da TKK koja se nalazi u centrima tih mreža stiče korist od njihovih širokih uzajamnih veza, i time obezbeđuje strukturni kapacitet i klasnu svest koji su neophodni za delotvornu političku solidarnost.¹⁶

U *Priručniku za transnacionalno upravljanje* (2011) navedene su 52 transvladine mreže, arbitražna tela, multiakterske inicijative (sa umreženom saradnjom) i dobrovoljne regulatorne grupe (udruženja za fer rad/trgovinu).¹⁷ Neka od 52 navedena tela TKK su Bazelski komitet za bankarsku superviziju (*Basel Committee on Banking Supervision*); Radna grupa za finansijsku akciju (*Financial Action Task Force*), osnovana 1989. godine da se bavi problemima pranja novca i finansiranja terorizma; Odbor za finansijsku stabilnost (*Financial Stability Board*) stvoren 1997. godine, posle azijske finansijske krize, da ministre finansija snabdeva komunikacionim platformama na međunarodnom nivou i da prenosi preporuke grupama G7 i G20; Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (*International Accounting Standards Board*); i Međunarodno udruženje supervizora osiguranja (*International Association of Insurance Supervisors*).

¹⁵ *Ibid.*, str. 155–156.

¹⁶ Vilijam Karol (William K. Carroll), *The Making of a Transnational Capitalist Class: Corporate Power in the 21st Century*, Zed Books, London/Njujork, 2010.

¹⁷ *Handbook of Transnational Governance: Institutions & Innovations*, priredili Tomas Hejl i Dejvid Held (Thomas Hale and David Held), Polity Press, Kembriđž, UK i Malden, Masačusets, 2011.

Dublje unutar transnacionalne kapitalističke klase nalazi se ono što Dejvid Rotkopf naziva „superklasom“. U svojoj knjizi *Superklasa: globalna elita vlasti i svet koji oni stvaraju* (2008), Rotkopf tvrdi da superklasu čini šest do sedam hiljada ljudi, ili 0,0001 posto svetskog stanovništva.¹⁸ To su uzajamno povezani odnosno megakorporativni članovi svetske elite koji dolaze u Davos, lete Galfstrim privatnim avionima, i kreiraju politike – ljudi na samom vrhu piramide globalne elite. Njih 94 odsto su muškarci, uglavnom beli, iz Severne Amerike i Evrope. Rotkopf navodi da su to ljudi koji kreiraju program Grupe Osam (G8, sada G7 posle isključenja Rusije), G20, NATO-a, Svetske banke i Svetske trgovinske organizacije. Oni dolaze iz najviših krugova finansijskog kapitala, transnacionalnih korporacija, vlada, vojski, akademija, nevladinih organizacija, duhovnih vođa, čak i elita u senci. (Elite u senci uključuju, na primer, duboku politiku nacionalnih bezbednosnih organizacija povezanih sa međunarodnim kartelima droge koje iz američkih ratnih zona izvlače 8.000 tona opijuma i zatim peru 500 milijardi dolara godišnje preko transnacionalnih banaka, od kojih je polovina sa sedištem u Sjedinjenim Državama.)¹⁹

Globalna elita vlasti TKK predstavlja interese nekoliko stotina hiljada milionera i milijardera, najbogatijih ljudi koji čine 1 odsto stanovništva i sam vrh hijerarhije svetskog bogatstva. Ironično je da ta ekstremna akumulacija koncentrisanog kapitala na vrhu stvara stalne probleme globalnim menadžerima novca, koji moraju da detaljno pretražuju svet u potrazi za novim prilikama za investicije koje će uroditi odgovarajućim profitima od kapitala.

Rotkopfova definicija superklase naglašava njen uticaj i moć. Tokom 2017. godine, 2.047 svetskih milijardera zajedno je posedovalo

¹⁸ Dejvid Rotkopf (David Rothkopf), *Superclass: The Global Power Elite and the World They are Making*, Farrar, Straus and Giroux, Njujork, 2008.

¹⁹ Piter Dejl Skot (Peter Dale Scott), *American War Machine: Deep Politics, the CIA Global Drug Connection, and the Road to Afghanistan (Američka ratna mašina: duboka politika, Cijina globalna mreža droge i put u Avganistan)*, Rowman & Littlefield, Lanam, Merilend, 2010. Takode vidi: *Censored story #22*, „Wachovia Bank Laundered Money for Latin American Drug Cartels“ („Banka Vahovija oprala novca za latinoameričke kartele droge“), *Censored 2013: Dispatches from the Media Revolution*, priredili Miki Haf i Endi Li Rot sa Projektom Cenzurisano, Seven Stories Press, Njujork, 2012, str. 66–68.

7,67 triliona dolara bogatstva. Bil Gejts je i dalje najbogatiji čovek na svetu (2017), sa bogatstvom koje dostiže ukupno 88,8 milijardi dolara, nakon porasta od 11 milijardi dolara od 2016. do 2017. godine.²⁰ Milijarderi su deo superklase, ali nisu svi milijarderi deo globalne elite vlasti u smislu da direktno utiču na globalne politike. Ali bi se skoro svi milijarderi složili s tim da je zaštita i stalni rast njihovog bogatstva dobra zamisao čije sprovođenje moraju osigurati nacionalne države, policijske snage i kreatori politika.²¹

Godišnji sastanak Svetskog ekonomskog foruma u Davosu, na kojem od 1971. godine učestvuju menadžeri vrhovnih hiljadu svetskih korporacija, naglašavao je stalni problem globalne nejednakosti i druge velike svetske probleme. Sa sastanka od januara 2017. godine objavljen je izveštaj pod naslovom „Previše je lako izolovati se – lideri iz Davosa razmišljaju o društvenim podelama“.²² U izveštaju je saopšteno da se elite ne smeju izolovati od ostatka sveta. Filip Dženings iz Globalnog sindikata UNI izjavio je da „ukoliko želimo da stvorimo društvo koje radi za sve, svako mora u nekom svojstvu sedeti za stolom za donošenje odluka“. Jedinstvena stvar za sastanak iz 2017. godine bilo je učešće predsednika Narodne republike Kine Sija Đinpinga. Sijeva poruka bila je da su mnogi problemi u današnjem svetu posledica ekonomske globalizacije. Jedan panel iz 2017. godine bavio se pitanjem „Da li je osnovni dohodak za sve samo san“.

Može se sa sigurnošću reći da Svetski ekonomski forum uglavnom nastavlja da funkcioniše kao proslava bogatstva, globalizacije i kapitalizma. Čak i dok raspravljaju o svetskim problemima, učesnici izbegavaju da se zaista bave konkretnim rešenjima globalnog siromaštva i permanentnog rata izvan okvira promovisanja stalnog ekonomskog rasta.

²⁰ Kroll and Dolan, „Forbes 2017 Billionaires List“.

²¹ Dejvid Rotkopf (David Rothkopf), „Superclass“, Javni govor u Fondaciji K Carnegie za međunarodni mir, 9. april 2008. Snimak tog govora, koji je emitovao televizijski kanal C-SPAN2, dostupan je na internet adresi: <https://www.c-span.org/video/?204428-1/superclass>.

²² „World Economic Forum 2017“, priredila Stefani Tomson (Stéphanie Thomson), World Economic Forum, 20. januar 2017, <https://www.weforum.org/agenda/2017/01/davos-populism-globalization-social-divides/>.

Naše mišljenje o Svetskom ekonomskom forumu jeste da je on sličan godišnjem letnjem okupljanju Boemskog kluba iz San Franciska.²³ U oba događaja učestvuju hiljade članova elite (u Boemskom klubu to su isključivo muškarci) koji slušaju probrane ključne govore i panele poznatih i značajnih osoba o glavnim društveno-ekonomskim temama u tom trenutku. U oba događaja postoji predviđeno vreme za raspravu i „susrete i pozdrave“. Ali nijedan od tih sastanaka ne daje formalne preporuke o politikama niti određuje posebne programe globalnog upravljanja.

U ovoj knjizi izložit ćemo podatke koji pokazuju kako su transnacionalne elite međusobno povezane kao klasa ljudi, i kako funkcionišu kao menadžeri globalnog kapitala. Identifikovali smo 389 članova globalne elite vlasti kao ključne menadžere koncentrisanog kapitala, podmazivače rasta kapitala, i zaštitnike tog sistema. Ti ljudi čine jezgro elite vlasti transnacionalne kapitalističke klase. Oni se uglavnom poznaju ili znaju jedni za druge – često lično – posluju zajedno, poseduju značajno lično bogatstvo, imaju slično obrazovanje i slične životne stilove, i zadržavaju zajedničke globalne interese. Skoro svi služe u odborima direktora glavnih kompanija za ulaganje kapitala ili u drugim velikim korporacijama ili bankama. Sastaju se u nevladinim organizacijama za kreiranje politika i osnivaju nove kad je potrebno kako bi privatno donosili odluke koje sprovode vlade, bezbednosne snage i svetske institucije. Članovi transnacionalne elite vlasti imaju zajednički ideološki identitet inženjera globalnog kapitalizma i čvrsto veruju da su njihov način života i stalni rast kapitala najbolji za čovečanstvo.

²³ Piter Filips, „A Relative Advantage: Sociology of the San Francisco Bohemian Club“ („Relativna prednost: sociologija Boemskog kluba iz San Franciska“), Sonoma State University, 1994, <https://library.sonoma.edu/specialcollections/bohemianclub/>.

Kriza čovečanstva

Dugujemo zahvalnost Vilijamu Robinsonu, sociologu sa Univerziteta Kalifornije u Santa Barbari, na njegovoj knjizi *Globalni kapitalizam i kriza čovečanstva* (2014) koja nam je pomogla u formulisanju ovog dela uvodnog poglavlja.²⁴ Robinson tvrdi da se svet suočava sa nezapamćenom krizom društvene nejednakosti, razaranja prirodnog okruženja, globalnog nasilja i ekonomske destabilizacije. Navodi da je svetski sistem centralizovao i preterano akumulirao kapital do tačke kada su investicione prilike ograničene i kada postoje samo tri mehanizma za ulaganje viška kapitala: rizične finansijske špekulacije, ratovi i pripreme za rat, i privatizacija javnih institucija. Korišćenje ta tri mehanizma obično dovodi do problema legitimnosti vlade, zbog čega se demokratske strukture kontinuirano urušavaju i širom sveta nastaju militarizovane policijske države.

Ako nacionalna policija i vojska ne mogu da uspešno zadrže unutrašnje pokrete otpora u državama koje su naklonjene interesima kapitala TKK, onda se uvode odabrane međunarodne snage iz Sjedinjenih Država, NATO-a i Ujedinjenih nacija, ili privatna vojska, da uspostave kontrolu i pruže podršku. Te vojne intervencije se ideološki opravdavaju kao mirovne ili humanitarne misije. Ali kada se vlade odnosno režimi smatraju nenaklonjenim interesima kapitala TKK, onda se snage otpora podržavaju i podstiču u pravcu promene režima, kao u slučajevima Libije, Sirije, Iraka, Jemena, Somalije, Ukrajine, Venecuele i Jugoslavije. Te intervencije, i kao podrška režimima i kao akcije protiv njih, imaju užasne humanitarne posledice, uključujući civilne žrtve, širenje gladi i bolesti, i ogroman broj izbeglica i interno raseljenih lica.

Procenjuje se da ukupno svetsko bogatstvo iznosi oko 255 triliona dolara, od čega Sjedinjene Države i Evropa poseduju približno dve trećine; dve trećine ljudi u svetu istovremeno živi sa manje od 10 dola-

²⁴ Vilijam Robinson, *Global Capitalism and the Crisis of Humanity*, Cambridge University Press, Njujork, 2014.

ra dnevno, dok najsiromašnija polovina svetskog stanovništva živi sa manje od 2,5 dolara dnevno, a više od 1,3 milijarde ljudi živi sa samo 1,25 dolara dnevno.²⁵

Vilijam Robinson piše o trokrakom račvanju čovečanstva na 1 procenat, 20 procenata i 80 procenata, pri čemu bogatstvo nastavlja da se koncentriše u gornjoj petini čovečanstva.²⁶ Članovi elite TKK ponosno ukazuju na to da svet trenutno ima najveću srednju klasu u istoriji.²⁷ Ali taj životni standard se ne širi nadole u ogromnu većinu čovečanstva i verovatno se nikada neće proširiti u globalnom kapitalizmu, onakvom kakav je organizovan u današnjem svetu.

Los Angeles tajms izveštava da „jedan od devetoro ljudi svake noći ide na spavanje gladan. Ta jedna devetina je 795 miliona ljudi na planeti koji pate od hronične gladi, prema Svetskom programu za hranu Ujedinjenih nacija. UN prognozira da će do 2050. još dodatne dve milijarde ljudi biti pogođeno nedostatkom hrane. Pored toga, jedan od tri čoveka pati od nekog oblika neuhranjenosti, što znači da nemaju dovoljno vitamina i minerala u ishrani, što može dovesti do zdravstvenih problema kao što je usporeni rast kod dece... Slaba ishrana svake godine ubije 3,1 milion dece mlađe od 5 godina.“²⁸ Dvadeset pet hiljada ljudi dnevno, više od 9 miliona godišnje, umre od gladi i neuhra-

²⁵ Tajler Darden (Tyler Durden), „Half of the Population of the World is Dirt Poor—and the Global Elite Want to Keep It That Way“ („Polovina svetskog stanovništva je ekstremno siromašna – i globalna elita želi da ostane tako“), Zero Hedge, 23. novembar 2016, <http://www.zero-hedge.com/news/2016-11-23/half-population-world-dirt-poor-and-global-elite-want-keep-itway>.

²⁶ Vilijam Robinson, „Global Capitalism and the Restructuring of Education: The Transnational Capitalist Class' Quest to Suppress Critical Thinking“ („Globalni kapitalizam i restrukturiranje obrazovanja: nastojanje transnacionalne kapitalističke klase da uguši kritičko mišljenje“), *Social Justice* 43, br. 3 2016, str. 1–24.

²⁷ Homi Karas (Homi Kharas), „The Unprecedented Expansion of the Global Middle Class: An Update“ („Nezabeležena ekspanzija globalne srednje klase: najnovije informacije“), Institut Brukings, 28. februar 2017, <https://www.brookings.edu/research/the-unprecedented-expansion-of-the-global-middle-class-2/>.

²⁸ En Simons (Ann M. Simmons), „On World Hunger Day, a Look at Why So Many People Don't Get Enough Food“ („Na svetski dan gladi, razmatranje zašto toliko mnogo ljudi nema dovoljno hrane“), *Los Angeles Times*, 28. maj 2017, <http://www.latimes.com/world/la-fg-global-world-hunger-day-20170528-story.html>.

njenosti.²⁹ Taj pokolj se svakodnevno događa u svetu. Glad uglavnom postoji zbog toga što ljudi nemaju dovoljno novca da kupe hranu za svoju porodicu. Tim porodicama nedostaju sredstva za kupovinu hrane koja je neophodna da bi njihova deca ostala živa i zdrava. Hronična glad je uglavnom problem raspodele, pošto se jedna trećina celokupne proizvedene hrane u svetu baci ili uništi.³⁰

Dakle, dok milioni ljudi pate, članovi finansijske elite TKK koncentrišu se na profite od trilionu dolara koji zapravo uključuju špekulisanje sa podizanjem cena hrane i zemljišta. Oni to rade tako što međusobno sarađuju u globalnom kapitalističkom sistemu vlasti i kontrole TKK koji ih strukturno hvata u zamku ciklusa ekonomskog rasta i opadanja, sa stalnim masovnim humanitarnim posledicama.

Špekulisanje kapitalom uključuje globalno poljoprivredno zemljište na kojem urođeničke zemljoradnike zamenjuju investitori iz elite vlasti. Tokom poslednjih deset godina, više od 90 milijardi dolara investirano je u 78 zemalja radi kupovine više od 183 miliona hektara poljoprivrednog zemljišta. Rezultat je masovna korporativna poljoprivreda, obično za izvoz, i eliminisanje te zemlje kao lokalnog izvora hrane.³¹

Iako su mnogi članovi elite TKK svesni globalnog siromaštva, stvarna rešenja gladi i smrti se potiskuju u pomahnitaloj trci za profitima od kapitala. Državni sistemi čuvanja hrane koja se baca mogli bi značajno smanjiti glad u svetu. Verovatno bi još jednostavnije rešenje gladi bilo uvođenje poreza od 25 posto na bogatstvo dve hiljade svetskih milijardera koji bi, ukoliko bi se jednako raspodelio, verovatno trajno eliminisao glad u svetu.

Rat i pripreme za rat su još jedna oblast u koju TKK investira višak kapitala. Stokholmski međunarodni institut za istraživanja mira izveštava da je svetska vojna potrošnja tokom 2016. godine iznosila

²⁹ Čejesen Turk (Chasen Turk), „15 World Hunger Statistics“ („15 statističkih podataka o svetskoj gladi“), Borgen Project, 15. mart 2017, <https://borgenproject.org/15-world-hunger-statistics/>.

³⁰ *Ibid.*

³¹ GRAIN in 2016: Highlights of Our Activities“, GRAIN, 16. mart 2017, <https://www.grain.org/article/entries/5681-grain-in-2016-highlights-of-our-activities>.

1,69 triliona dolara ili 2,2 posto svetskog BDP-a.³² Najveći vojni potrošači 2016. godine (od kojih je svaki potrošio više od 10 milijardi dolara) bili su Sjedinjene Države (611 milijardi \$), Kina (215 milijardi \$), Rusija (69 milijardi \$), Saudijska Arabija (63 milijarde \$), Indija (55 milijardi \$), Francuska (55 milijardi \$), Ujedinjeno Kraljevstvo (54 milijarde \$), Japan (46 milijardi \$), Nemačka (41 milijarda \$), Južna Koreja (36 milijardi \$), Italija (28 milijardi \$), Australija (24 milijarde \$), Brazil (23 milijarde \$), Izrael (18 milijardi \$), Kanada (15 milijardi \$), Španija (14 milijardi \$), Ujedinjeni Arapski Emirati (14 milijardi \$), Turska (14 milijardi \$), Iran (12 milijardi \$), Alžir (10 milijardi \$) i Pakistan (10 milijardi \$).³³ Još uvek su aktuelne reči Dvajta Ajzenhauera iz 1953. godine: „Svaka proizvedena puška, svaki porinuti ratni brod, svaka ispaljena raketa, u krajnjem smislu znače krađu od gladnih i neuhranjenih ljudi, onih kojima je hladno i koji su bez odeće.“³⁴

Ratovi posle 11. septembra 2001. godine nastavljaju da seju destrukciju, haos i smrt na Bliskom istoku, u Africi i drugim regionima. Više od 180.000 ljudi stradalo je u svetskim sukobima 2014. godine.³⁵ Tokom 2017. godine, više od 65,6 miliona ljudi bili su izbeglice i interno raseljena lica koja su bežala od rata i gladi.³⁶ Ti ratovi nisu samo rezultat vojnog avanturizma i političkih sukoba, nego su motivisani

³² „SIPRI Military Expenditure Database“ („Baza podataka o vojnim troškovima Stokholmskog međunarodnog instituta za istraživanje mira“), Stockholm International Peace Research Institute, 2017, <https://www.sipri.org/databases/milex>.

³³ „Military Expenditure by Country, in Constant (2015) US\$, 1988–1996“, Stockholm International Peace Research Institute, 2017, <https://www.sipri.org/sites/default/files/Milex-constant-2015-USD.pdf>.

³⁴ Dvajt Ajzenhauer, „The Chance for Peace“, 16. april 1953, dostupno na internet adresi: American Presidency Project <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=9819&st=ev-ery+gun+that+is+made&st1=#axzz1ZRmq4yT4>.

³⁵ Ričard Norton-Tejlor (Richard Norton-Taylor), „Global Armed Conflicts Becoming More Deadly, Major Study Finds“ („Globalni oružani sukobi postaju smrtonosniji, otkriva veliko istraživanje“), *Guardian*, 20. maj 2015, <https://www.theguardian.com/world/2015/may/20/armed-conflict-deaths-increase-syria-iraq-afghanistan-yemen>.

³⁶ „UN Refugee Agency: Record 65.6 Million People Displaced Worldwide“ („Agencija Ujedinjenih nacija za izbeglice: rekordnih 65,6 miliona raseljenih ljudi u svetu“), BBC News, 19. jun 2017, <http://www.bbc.com/news/world-40321287>.

ideološkim strahovima koji se šire propagandom i željom za profitima od vojnih kapitalnih investicija. Lokid Martin stvara najveće profite od rata, sa prihodom od 36,4 milijarde dolara tokom 2015. godine.³⁷ Stalni rat protiv terorizma dobar je za biznis i kapitalne investicije TKK.³⁸ Rat postaje institucionalni mehanizam za kontinuiranu koncentraciju kapitala TKK i rast koji donosi natprosečne profite uz minimalne rizike.

Pored globalnog nuklearnog rata, konačna kriza čovečanstva po mnogima je uništavanje prirodnog okruženja. U svojoj knjizi *Bez presedana*, religijski akademski intelektualac Dejvid Rej Griffin postavlja pitanje: Može li civilizacija preživeti CO₂ krizu?³⁹ Od preindustrijskih vremena temperatura je porasla za 1,4 stepena Farenhajta, prouzrokujući značajne promene u svetskoj klimi. Od 1988. godine, svega sto kompanija ispušta više od 70 odsto svetske emisije gasova koji stvaraju efekat staklene bašte.⁴⁰ Postoji bar desetogodišnje kašnjenje između emisije CO₂ i promena temperature. Prema tome, čak i kad bi se emisije CO₂ drastično smanjile sada, temperatura bi i dalje rasla tokom narednih decenija.⁴¹ Te rastuće temperature prouzrokovace sve teže

³⁷ Semjuel Stebins i Tomas Frolič (Samuel Stebbins and Thomas C. Frohlich), „20 Companies Profiting the Most from War“ („Dvadeset kompanija koje najviše profitiraju od rata“), MSN Money, 31. maj 2017, <https://www.msn.com/en-us/money/companies/20-companies-profiting-the-most-from-war/ar-AAmTAzm#page=1>.

³⁸ Džonatan Tarli (Jonathan Turley), „Big Money behind War: The Military–Industrial Complex“ („Veliki novac iza rata: vojnoindustrijski kompleks“), Al Jazeera, 11. januar 2014, <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/01/big-money-behind-war-military-industrial-complex-20141473026736533.html>.

³⁹ Dejvid Rej Griffin (David Ray Griffin), *Unprecedented: Can Civilization Survive the CO2 Crisis?*, Clarity Press, Atlanta, 2015.

⁴⁰ Tes Rajli (Tess Riley), „Just 100 Companies Responsible for 71% of Global Emissions, Study Says“ („Samo 100 kompanija odgovorno za 71% globalnih emisija, pokazuje istraživanje“), *Guardian*, 10. jul 2017, <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2017/jul/10/100-fossil-fuel-companies-investors-responsible-71-global-emissionscdp-study-climate-change>.

⁴¹ Kirsten Zickfeld i Tajler Herington (Kirsten Zickfeld and Tyler Herrington), „The Time Lag between a Carbon Dioxide Emission and Maximum Warming Increases with the Size of the Emission“ („Vremensko kašnjenje između emisije ugljen-dioksida i maksimalnog zagrevanja povećava se sa količinom emisije“), *Environmental Research Letters* 10, br. 3, <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/10/3/031001>.

vremenske nepogode: ekstremne oluje, rekordne vrućine i hladnoće, poplave, požare, plimske talase, visoke stope smrtnosti i finansijske gubitke.⁴² Pogodiće nas ogromne nestašice sveže vode i hrane.⁴³ Ti poremećaji i nestašice vodiće u klimatske ratove i građanske nemire.⁴⁴ U stvari, bolesti prouzrokovane zagađenjem prouzrokuju devet miliona preranih smrti godišnje.⁴⁵ Sve to će u bliskoj budućnosti, ako se ostavi u nekontrolisanom stanju, ishodovati kolapsom ekosistema i ogromnim nestankom života na zemlji, možda čak i istrebljenjem ljudi.⁴⁶

Na naše zaprepašćenje, upravljači novcem iz globalne elite vlasti TKK proučavaju transformaciju prirodnog okruženja zbog novih prilika za investiranje. Prema *Forbsu*, investiranje u vreme klimatskih promena može biti profitabilno, a posebna obaveštenost o investicijama u emisije sa niskim sadržajem ugljenika i sektore koji će profitirati ukoliko se klimatski pritisak poveća – kao što su odbrana, zdravstvena zaštita i osiguranje imovine – može se pokazati lukrativnom.⁴⁷ Povećano interesovanje za nove prilike za rudarenje, koje su postale dostupne zahvaljujući globalnom otopljanju, značajna je tema na Grenlandu.⁴⁸

⁴² Dejvid Rej Griffin (David Ray Griffin), *Unprecedented: Can Civilization Survive the CO2 Crisis?*, Clarity Press, Atlanta, 2015, str. 34–79.

⁴³ *Ibid.*, str. 80–107.

⁴⁴ *Ibid.*, str. 118–133.

⁴⁵ „The Lancet Commission on Pollution and Health“ („Komisija /medicinskog časopisa/ *Lanset* o zagađenju i zdravlju“), *Lancet*, 17. oktobar 2017, <http://www.thelancet.com/commissions/pollutionand-health>.

⁴⁶ Griffin, *Unprecedented*, str. 134–150; Džej Džonson (Jake Johnson), „Warning of Sixth Mass Extinction, Scientists Implore Global Action“ („Upozorenje na šesto masovno izumiranje, naučnici preklinju da se preduzme globalna akcija“), *Common Dreams*, 11. jul 2017, <https://www.commondreams.org/news/2017/07/11/warning-sixth-mass-extinction-scientists-implore-globalaction>.

⁴⁷ Tod Milej (Todd Millay), „Climate Change Investing Heats Up“, *Forbes*, 19. decembar 2016, <https://www.forbes.com/sites/toddmillay/2016/12/19/climate-change-investing-heats-up/#f16c903213c8>; i Beri Ritholc (Barry Ritholtz), „Profit for Global Warming or Get Left Behind“, *Bloomberg View*, 24. februar 2014, <https://www.bloomberg.com/view/articles/2014-02-24/profit-from-global-warming-or-get-left-behind>.

⁴⁸ Mark Natol (Mark Nuttall), „Zero-Tolerance, Uranium and Greenland’s Mining Future“, *The Polar Journal* 3, br. 2, 18. decembar 2013, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/2154896X.2013.868089>.

Privatne investicije u kontrolu nad izvorima vode smatraju se sve atraktivnijom prilikom za špekulacije elite vlasti.⁴⁹

Globalna elita vlasti identifikovana u ovoj knjizi su glavni svetski menadžeri kapitalističkog novca. Svake godine oni akumuliraju sve veću koncentraciju bogatstva i čvrsto su vezani za neprestanu potragu za još većim bogatstvom. Najvažnija briga elite vlasti TKK je zaštita investicija kapitala, osiguranje naplate duga i stvaranje prilika za nove profite. Ako je zaštita prirodnog okruženja profitabilna, onda su zelene investicije prihvatljive. I dalje je neprihvatljivo trošenje novca na ljude, prirodno okruženje i usluge koje ne donosi korist kapitalizmu. To odsustvo brige za dobrobit ljudi, bez obzira na to da li je namerno ili nije, jeste jezgro protivrečnosti transnacionalne kapitalističke klase i stvarna kriza kapitalizma. Preokretanje tog ludila je dužnost svih humanitarno orijentisanih ljudi, i mi verujemo da se ono može kolektivno i nenasilno postići u bliskoj budućnosti.

Takođe verujemo da imenovanjem globalne elite vlasti i njihovih sistema hegemonije možemo podstaći mnoge od njih da prepoznaju svoje sopstvene humanitarne impulse, kako bi kolektivno, u saradnji sa građanskim društvima, podstakli organizovano preoblikovanje našeg globalnog ekonomskog sistema i suočili se sa stvarnošću krize prirodnog okruženja.

⁴⁹ Kampanja „Voda za sve“ (*Water for All campaign*), „Top 10 Reasons to Oppose Water Privatization“ („Deset najvažnijih razloga za suprotstavljanje privatizaciji vode“), Public Citizen, bez datuma, <https://www.citizen.org/sites/default/files/top10-reasonstooppose-waterprivatization.pdf>.